

Motion till riksdagen 2007/08:U254

av Luciano Astudillo (s)

Sveriges roll i Colombia

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ha en tydlig och konsekvent strategi för att verka för en förhandlad politisk lösning på den colombianska interna väpnade konflikten samt bidra till en ökad respekt för de mänskliga rättigheterna i landet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att EU:s bistånd till Colombia på ett tydligt sätt inriktas på att garantera det paramilitära våldets offers rätt till sanning, rättvisa och gottgörelse samt att EU:s biståndsmedel inte används till att framtvunga försoningsprocesser som saknar en stabil grund i dessa rättigheter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom EU-kretsen ska verka för att en oberoende utredning av avmobiliseringsprocessen kommer till stånd innan beslut om nya rådsslutsatser fattas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att frågan om MR-övergrepp och de fackligt aktivas situation i Colombia på ett adekvat sätt tas upp i de nu pågående associationsavtalsförhandlingarna mellan EU och CAN-länderna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige under sin ordförandeperiod i G 24-kretsen bör verka för att ytterligare förstärka och fördjupa sina strävanden att få till stånd konstruktiva och inkluderande processer som förmår belysa såväl konflikten orsaker som möjliga politiska lösningar på densamma.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Den colombianska interna väpnade konflikten har pågått i över 40 år. I dess fotsår har det vuxit fram en humanitär kris av enorma proportioner. Med sina dryga 3 miljoner internflyktingar uppvisar landet den näst värsta internflyktingsituationen i världen. Bara i Sudan finns fler internflyktingar än i Colombia. Över 550 000 colombianer har korsat Colombias gränser för att fly undan krigets terror. Av dessa befinner sig minst 200 000 bara i grannlandet Venezuela.

Demokratisk säkerhetspolitik?

Colombias nuvarande regering under ledning av Álvaro Uribe Vélez har under de senaste fem åren satsat på att få slut på konflikten genom att militärt utplåna de två gerillagrupperingar som fortfarande är aktiva i Colombia: FARC-EP och ELN. En kraftig militär offensiv har satts in i framförallt Colombias södra djungelområden. I spåren av denna offensiv, som hittills inte tycks ha lett till ett substantiellt försvagande av den största av gerillagrupperna, FARC, uppstår ständigt nya flyktingströmmar. Bara mellan 1 januari 2007 och 25 september samma år har över 10 000 personer som tillhör den etniska gruppen Awá flytt sina hem p.g.a. situationen i det kanske mest krigsdrabbade området i Colombia – Nariño. (Källa: UNHCR, Förenta nationernas högkommissariat för flyktingar.) Då Awá-indianerna består av 21 000 personer som lever i Colombia och Ecuador innebär detta att nästan halva den etniska gruppen som sådan har tvångsförflyttats på mindre än ett år.

Utöver den rent militära komponenten i Colombias s.k. demokratiska säkerhetspolitik (Seguridad Democrática) har ett antal åtgärder implementerats de senaste åren vars syfte har varit att öka säkerheten för medborgarna i landet. Denna politik har lett till vissa framsteg, huvudsakligen i landets storstadsområden, men samtidigt kritiserats av det colombianska och internationella civila samhället för att bl.a. ha lett till en ännu större polarisering av det colombianska samhället. Massarresteringar av påstådda gerillasympatisörer, summariska avrättningar av civila och andra systematiska MR-övergrepp tillhör dessvärre vardagen i Colombia. Se även UNHCHR:s (Förenta nationernas högkommissariat för de mänskliga rättigheterna) landrapport för Colombia 2006, http://www.hchr.org.co/documentoseinformes/informes/altocomisionado/Informe2006_eng.pdf. Offentliga utspel av höga regeringstjänstemän riktade mot internationella MR-organisationer såsom Amnesty International och Human Rights Watch som syftar till att deligitimera dessa organisationer, deras rapportering av MR-situationen och begreppet mänskliga rättigheter som sådant bidrar också till polariseringen och utsätter MR-aktivister i Colombia för stora säkerhetsrisker. Enligt den colombianska juristkommissionen, CCJ, har minst 52 MR-försvare mördats mellan åren 2002 och 2006.

I ett samhälle som är så pass polariserat som det colombianska är det viktigt att inte låta sig kidnappas av någon av parterna i konflikten. Att söka

förmå parterna att nå en förhandlad politisk lösning på konflikten bör vara en prioritet i såväl Sveriges som EU:s politiska relationer till Colombia.

EU-CAN-förhandlingarna

Amnesty International har i en rapport från juli i år som rör Colombia beskrivit den verklighet som fackföreningsaktiva i Colombia lever i. Colombia är, enligt Amnesty, ”ett av världens farligaste länder för aktiva inom fackföreningar”. Bara under åren 2005 och 2006 har minst 150 fackligt aktiva mördats i Colombia. Majoriteten av dessa mord har utförts av antingen paramilitärer eller statliga säkerhetsstyrkor. (Källa: Amnesty International; Colombia Killings, arbitrary detentions, and death threats – the reality of trade unionism in Colombia, juli 2007.)

När nu associationsavtalsförhandlingar nyligen har inletts mellan Europeiska unionen och de andinska länderna (EU-CAN), är det av yttersta vikt att denna realitet tas i beaktande. Det är absolut nödvändigt att man kan säkerställa att handeln med Colombia inte ytterligare undergräver demokratiska grundvalar såsom rätten till facklig organisering, yttrandefrihet, respekt för nationell och internationell lagstiftning samt transparens i de demokratiska processerna.

EU-CAN-förhandlingarna kan bli ett viktigt instrument för att motivera länderna i CAN-regionen och däribland Colombia att respektera mänskliga fri- och rättigheter men detta kräver en medvetenhet från medlemsstaternas sida om problematiken samt politisk vilja att exempelvis inkludera MR-klausuler i avtalen.

Avmobiliseringsprocessen

I många delar av Colombia har avmobiliseringen av de paramilitära grupperingarna inte lett till en verklig nedmontering av dessa gruppers kriminella strukturer. Detta faktum lyfts t.ex. upp i MAPP-OAS, en verifikationsmission tillsatt av Organisationen för Amerikas Stater och delfinansierad av bl.a. svenskt bistånd, senaste rapport och bevisas också av det stora antalet hot mot MR-försvarare som dessa grupperingar på sistone har gjort sig skyldiga till. Flertalet av dessa hot är direkt kopplade till de inom ramen för lagen om rättvisa och fred, Ley de Justicia y Paz, 975 de 2005, pågående rättsprocesserna mot de f.d. paramilitära ledarna. Ett antal representanter för paramilitarismens offer som har krävt tillbaka mark som paramilitärerna har tillskansat sig genom hot och våld har också blivit mördade eller hotade under det senaste året. Enligt den colombianska juristkommissionen (CCJ), har inte mindre än 3 000 personer fallit offer för det paramilitära våldet sedan AUC Autodefensas Unidas de Colombia deklarerade det unilaterala vapenstilleståndet i december 2002. Det bör understrykas att den stora majoriteten av dessa brott fortfarande inte har klarats upp samt att brotten utgör ett tydligt brott mot det eldupp-

Fel! Okänt namn på

hörsavtal som möjliggjorde förhandlingarna mellan den colombianska regeringen och AUC.

Ett 30-tal nuvarande och före detta kongressledamöter från partier som står den colombianska regeringen nära är just nu under utredning för misstänkt samröre med paramilitära grupperingar. Av dessa har ett 20-tal gripits. Ett antal f.d. regeringsföreträdare och höga tjänstemän inom den colombianska statsapparaten är under utredning eller på flykt undan rättvisan för samma typer av brott. Interamerikanska människorättsdomstolen har i tidigare domar som fallit funnit den colombianska staten skyldig till strukturella och historiska länkar mellan dess militär och paramilitära grupperingar. I ljuset av detta torde en omfattande utredning av statens ansvar för paramilitarismens uppkomst och expansion vara en naturlig del i den pågående avmobiliseringsprocessen, vilket i nuläget inte är fallet. En sådan utredning skulle också utgöra ett viktigt steg på vägen till att garantera offrens rätt till sanning.

Enligt officiella uppgifter kommer lagen om rättvisa och fred endast att kunna appliceras på 2 695 av de 31 671 paramilitärer som till dags dato har avmobiliserats. Detta innebär att 28 976 paramilitärer kommer att omfattas av *de facto*-amnestier. Den colombianska Konstitutionsdomstolen reviderade den 18 maj 2006 lagen om rättvisa och fred för att denna skulle harmoniera med såväl konstitutionen som internationella fördrag underskrivna av Colombia. Dessvärre annullerades vissa delar av Konstitutionsdomstolens dom av ett dekret som den colombianska regeringen senare utfärdade. Det colombianska rättssystemet har heller inte emottagit tillräckliga resurser för att på ett effektivt och rättssäkert sätt kunna ta hand om det stora antal brott som måste bli utredda och straffade för att rättvisa ska anses vara skipad. Som tidigare nämnts, lever det paramilitära våldets offer samt deras anhöriga och advokater under ständiga hot från nyorganiserade eller aldrig i praktiken avmobiliserade paramilitära grupperingar.

Colombias drygt tre miljoner internflyktingar har blivit av med mellan 2,6 och 6,8 miljoner hektar mark. Merparten av dessa människor har blivit tvångsförflyttade som ett led i den paramilitära strategin. För närvarande utformas två lagstiftningsprojekt i den colombianska kongressen som befaras göra det lättare för förövarna att legalisera dessa landegendomar, varav endast ett par tusen hektar hittills har återlämnats. Med terrorn som vapen har den paramilitära strategin, genom kontroll av såväl legala som illegala ekonomier, lett till att enorma rikedomar har kunnat ansamlas. Dessa ekonomiska tillgångar befinner sig till stor del kvar under paramilitärernas kontroll, och den colombianska regeringen har hittills inte lyckats säkerställa att dessa tillgångar används som ett led i gottgörelsen till paramilitarismens offer.

Framtiden kommer att döma de skyldiga till de brutala övergrepp på såväl människorna i Colombia som mänskligheten som sådan som begåtts i krigets namn. Det är därför viktigt att omvärlden och därmed Sverige inte ger politiskt stöd till de krafter som söker begrava sanningen och ytterligare spä på den redan så utbredda straffriheten i Colombia.

Då EU under hösten sannolikt kommer att revidera sina rådsslutsatser angående Colombia, är det av yttersta vikt att ovanstående tas i beaktande. Ett konkret sätt att göra detta vore att få till stånd en oberoende utvärdering av

avmobiliseringsprocessen som kan ligga till grund för EU:s position visavi avmobiliseringen.

Colombia – ett viktigt biståndsland

Under de senaste åren har Colombia kommit att bli ett av Sveriges viktigaste samarbetsländer i Latinamerika. Under 2006 uppgick Sidas bistånd till Colombia till c:a 130 miljoner kronor. Som en effekt av den landfokuseringsprocess den svenska regeringen nyligen har avslutat, har Colombia blivit ett av tre prioriterade länder för utvecklingssamarbetet i Latinamerika. Detta torde innebära att Sidas bistånd till landet även fortsättningsvis kommer att öka. Det svenska stödet har hittills inriktats på att ”bidra till att skapa förutsättningar för en fredlig utveckling, respekt för mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt samt lindra konfliktens effekter”. (Källa: Sida, [http://www.sida.se/sida/jsp/sida.jsp?d=500&a=1533&searchWords=colombia+.](http://www.sida.se/sida/jsp/sida.jsp?d=500&a=1533&searchWords=colombia+))

När nu en ny landstrategi skall tas fram för det svenska utvecklingssamarbetet med Colombia, är det viktigt att denna tas fram i en inkluderande och transparent process som säkerställer att alla aktörer som påverkas av Sidas insatser kan komma till tals inom ramen för landstrategiarbetet. En särskilt viktig grupp att beakta i detta arbete är det colombianska civila samhället. Under den senare delen av hösten 2007 kommer det att anordnas en konferens i Bogotá där givarländerna i den s.k. G 24-kretsen samt Colombias regering och det colombianska civila samhället kommer att diskutera situationen i landet. Att frågan om respekten för de mänskliga rättigheterna och internationell humanitär rätt samt en förhandlad politisk lösning på den colombianska interna väpnade konflikten bör stå i centrum på denna konferens torde utgöra ett självklart mål för Sverige. Sverige kommer dessutom inom en snar framtid att ta över det roterande ordförandeskapet i G 24-kretsen, varför Sveriges möjlighet att påverka Bogotákonferensens agenda just nu är stor.

Svensk stöd till UNHCHR:s kontor i Colombia

Sverige har under de senaste åren gett betydande ekonomiskt stöd till UNHCHR:s kontor i Colombia. MR-kontorets mandat har nyligen omförhandlats med resultatet att det nuvarande mandatet förlängs i ytterligare tre år. UNHCHR:s roll som oberoende observatör av situationen för de mänskliga rättigheterna i landet är ovärderligt och till stor del beroende av omvärldens såväl ekonomiska som politiska stöd. Sverige bör även fortsättningsvis stödja MR-kontoret.

Stockholm den 2 oktober 2007

Luciano Astudillo (s)